

A-10433

Duplum

EDUARD NUKK

P
I
L
L
E

JA

P
A
U
L

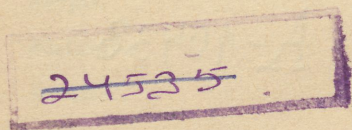
AUTORIKAITSE ÜHINGU KIRJASTUS
TALLINNAS • 1936

PILLE JA PAUL

EDUARD NUKK

PILLE JA PAUL

JÕULUNÄIDEND LASTELE 2-es VAA-
TUSES, LAULUDE JA TANTSUDEGA

AUTORIKAITSE ÜHINGU KIRJASTUS
TALLINNAS, 1936

2.

A-10433

„Estotrükk” Tallinn, S. Karja 8. 1936. a

TEGELASED:

Isa.

Ema.

Pille }
Paul } lapsed.

Ilmar }
Ruudi } tuttavad.

Leeni, tädi.

Tahmaonu, korstnapühkur.

Kerjus.

Jõuluvana.

Kooliõed.

Käesoleva näidendi ettekandeloa annab Autori-
kaitse ühing Tallinnas, postkast 160. — Loata
ettekandmine seadusega keelatud. Käesoleva näi-
dendi üksikult või komplekti viisi ettekandmiseks
väljalaenamise ainuõigus kuulub kirjastusele. —
Näidend on trükitud käsikirjana kõigi õiguste
alalhoiuga.

ESIMENE VAATUS.

Esimene pilt.

Lava kujutab enesest kahe toa osa. Vahe-
seina võib tähistada ainult kitsas säärvandiriba.
Esimene tubadest on saal ning söögituba, teine
magamistuba, kus voodi kohal, seinal, nähtub
rippumas väike spordipüss. Sisustus mõlemas
toas lihtne, kuid korralik ja puhas. Talv. Pü-
hapäeva hommik.

I s a (on lõpetamas magamistoas riietumist
väljaminekuks.)

E m a, **P i l l e** ja **P a u l** (on kogunenud ees-
tuppa.)

E m a (üliriideis, seab peegli ees kübarat.)
Olge siis head lapsed ja vaadake, et majas
oleks kõik korras meie äraolekul. Aga mis
peaasi: ärge tehke pahandust. Eriti sina, Paul!
Sa tead, et isa on väga karm niisugustes as-
jades.

P i l l e (hoidudes ema lähedusse): Ma olen
ju hea ja sõnakuulelik, ema!

E m a (õrnutsedes): Ja-ah, sa oled mul olnud
ikka niisugune viks ja paike. Kui tädi Lee-
nile sellest räägin, saadab ta kindlasti sulle
selle eest midagi. Kui tädi terveks saab, sõidab
ta jõuluks meile külla.

Isa (kõrvaltoast): Kus on mu sall? Otsin, aga ei leia seda kusagilt.

Ema: All kapis... Ma pesin selle ära ja panin sinna.

Isa (otsib kapisahatlist salli ja paneb selle kaela.)

Pille: Ema, millega te sõidate tädi juure?

Ema: Rongiga muidugi, kullake, mille muuga me peaksime siis sõitma selle pika maa taha.

Pille: Ema, võtke mind ka kaasa!

Ema: Rumaluke! Täna sa küll ei tule!.. Täna jääte te Pauliga ilusasti koju. Õppige homseks koolitükid hästi ära, ja kui aega üle jääb, siis mängige!

Pille: Aga rongiga on ju nii tore sõita... Vaata muudkui aknast välja, kus jooksevad mööda metsad, majad, jõed ja ojad. See kõik on nii hirmus ilus ja huvitav, et ma muud ei teekski kui sõidaksin.

Ema: Küllap tuleb aeg, kus sinagi hakkad sõitma. Tuleb suvi — koolivaheaeg, siis sõidate mõlemad Pauliga maale tädi Leenile külla.

Pille: Maal on suvel tore olla, mulle seal kangesti meeldib. Eriti meeldivad mulle loomad.

Paul: Aga mulle meeldib käia jõel vähjal, õngitseda või supelda. Seal on ju nii palju päikest.

Pille: Aga mulle meeldib hulkuda niidul, korjata lilli ja vaadata liblikaid — neid on ju nii toredaid: kirjusid, siniseid, punaseid — igasuguseid. Ja linnud — need laulavad kogu päeva nii toredasti, et kuula kas või söömatajoomata.

Ema: Ja-ah! Maal on suvel tore... Seal te võite puhata talvisest koolitöö väsimusest

ja sügisel tulete jällegi linna tagasi — pruunid, terved ja prisked. Nüüd aga olge ilusasti kodus ja oodake meid tagasi... Öhtuks jõuame me kindlasti jälle koju.

Pille: Öhtuks ... Ema!... Tulge tagasi jah... Muidu ma kardan.

Ema: Rumaluke!... Mida sul ikkagi on karta?

Pille: Hirmu kardan... Pimedas on ju nii kole olla, kui pole kodus ei sind ega isa... Kerjuseid kardan ma ka.

Ema: Heal lapsel pole midagi karta. Paul jääb ju sulle seltsiks.

Pille: Aga Paul ei ole ju mulle seltsiks. Paul läheb teiste poistega välja ja jätab mind üksi koju.

Ema: Seda ta ei tohi teha.

Paul: Ega ma ei lähegi!

Ema: Kui ma ainult kuulen, et sa oled mu keelust hoolimata välja läinud ja Pille jätnud üksinda koju, siis hoia oma nahk.

Pille: Kas sa nüüd kuulsid?

Paul (näitab vastuseks õele ainult pikki mokki.)

Pille: Ära mossita ühti. Ükskord sa oledki juba mind üksinda koju jätnud.

Paul: See oli ükskord, aga ega täna ole ükskord.

Ema: Palun mitte vaielda!... (Paulile): Ja vaata, et sa teisi poisse korterisse ei vea — mulle see ei meeldi põrmugi, kui nad siin kisuivad isa asju.

Paul: Ruudi lubas pärast tulla meile. Me koos pidime hakkama homseks õppima keemia-tunniks.

Ema: Ruudi on viks poiss. Ta võib tulla, aga seda ma küll ei taha, et see Ilmar siin käib... Ta on niisugune ebaviisakas ja ulakas.

Pille: Ema, ma kord nägin...

Paul (vahele): Midagi pole sa näinud!

Pille (ei lase end segada): ...nägin jah, kui Paul ja Ilmar suitsetasid isa tubakat.

Ema (kurjustavalt): Kui ma veel kord seda kuulen... Ja kui sa täna sõnakuulelik ei ole, jääd jõuluks ilma uuest ülikonnast, mis isa sulle lubas osta. Aga ega jõuludeni olegi enam kuigi palju aega, ainult neli nädalat.

Pille: Ainult neli nädalat!... Neli nädalat jõuludeni... (Paus.) Ja mulle te ostate siis uue ilusa pruuni koolikoti ja vesivärvid ja noodiraamatu ja...

Ema: Sa tead ju, et meie majas seda, mis lubatakse, ka kindlasti tehakse. Ainult püüa olla hea laps ja ära kunagi pahanda ega kurvasta isa ega ema.

Pille: Aga tädi Leeni lubas mulle kinkida ka sportkelgu. Siis hakkan ma iga päev pärast koolitunde sõitmas käima. Ja ühe väikese kiisu lubas ta mulle ka kinkida.

Isa (on väljunud tagatoast): Nii! (Vaatab taskukella.) Kell saab veerandi pärast kümme. Peame kiirustama, kui tahame veel õigel ajal jõuda rongile.

Ema: Ma olen juba ammugi valmis. (Suudleb Pillet jumalagajätuks.) Hüvasti, Pilleke, ja head tervist, Paul! Ärge aga unustage, mis ma teile ütlesin.

Isa: Vaadake, et te meie ära olles ei tee ulakust. Mis aga peaasi: mu asjad seisku puutumata kohal, kuhu ma nad olen pannud.

Püssi aga ei tohi te mingil tingimusel puutuda. Kui ma midagi kuulen, saate naha peale. (Jätab lastega jumalaga.)

Ema: Ei tea, mis see on, aga täna lahkun kodust nii raske südamega. (Siludes Pille ka-hupearad.) Head tervist, mu silmaterake!

Isa: Ah, pole midagi. Oled niisama när-viline.

Ema: Ei, mul oleks hinges just nagu mingi halb aimus.

Isa: Küll see tuleb sellest ootamatust hai-gestumise teatest.

Ema: Ja kes võis siis seda arvata: nii-sugune noor terve ja tugev inimene, nagu seda oli tädi Leeni, ja nüüd korruga telegramm, et suremas haige. (On vahepeal jõudnud laste saa-tele eestoast välja viiva ukseni.)

Isa: Jääge nüüd kenasti koju...

Ema: Aga kui välja lähete, siis ainult ühes-koos, ja sina, Paul, vaata järele, et Pille välja minnes paneks endale alla villase kampsuni, sest ta kõhib juba niigi veidi. (Mõlemad ära.)

Pille ja Paul (kahekesi jäänud, lähenevad aknale ja lehvitavad sealt vanemaile järele.)

Paul (akna juurest eemaldudes): Aga nüüd ütle, kes suitsetas? (Kisub õe kleitipidi aknast eemale.)

Pille: Ära tee! Ära tee!...

Paul: Ah nüüd ära tee... Ära tee... Aga enne... Nüüd tule aga ja räägi välja, kes suitsetas?

Pille: Sina ja Ilmar suitsetasite, noh.

Paul: Ah, meie suitsetasime... Või meie... (pinnib õde) suitsetasime!

Pille: Suitsetasite jah!...

Paul: Kas veel suitsetasime? (Pigistab õe kätt.)

Pille (läbi häda): Ikka suitsetasite... Ai, lase mu käsi lahti, mul on ju valus...

Paul: Enne ei lase, kui sa lubad, et sa enam ei kaeba mu peale.

Pille: Kui sa mulle haiget teed, vaata, siis ma just kaebangi... Ja seda ma kaeban nüüd ka, et sa mulle haiget tegid... Küll sa siis alles saad isa käest.

Paul (laseb õe lahti): Ise sa saad.

Pille (puhub käele ja hõõrub seda): Näe, päris siniseks oled pigistanud.

Paul: Näita! (Teeb, nagu tahaks vaadata, aga lööb.) Ah, pole sul häda midagi.

Pille (nutuhääli): Sa oled paha vend... Väga halb vend oled sa. Kui mina suur oleksin, mina küll vähemaga nii ei teeks.

Paul: Kuidas töö, nõnda palk. Ma võin ju olla ka parem, kui sa ise ka parem oleksid ja alati kõike ära ei kaebaks.

Pille: Isa ja ema sõna peab kuulama. Miks sa siis teed seda, mida ei lubata. Kui sa ei astuks üle keelu, ega ma siis ju kaebakski.

Paul: Sa ära üldse isale-emale midagi räägi, vaat' siis oled sa mulle sõber. (Sirutab käe välja.) Kas teeme niisuguse kauba, et sa minu peale ei kaeba — mitte kunagi... Noh, anna käsi ja lepime ära.

Pille (pead raputades): Ei, selle peale ma küll kätt ei anna ja niisugust kaupa ma ka ei tee.

Paul: Miks?

Pille: See oleks ju vanemate petmine meie mõlemate poolt.

Paul: Rumal oled!.. Mis petmine niisugune siis sinu arvates oleks?

Pille: Kindlasti petmine. Mõtle ise järele! Kui ema tuleb ja küsib, kas olime head lapsed ja kas me midagi halba ei teinud, kas peaksin ma siis emale valetama ja ütlema...

Paul (vahele): Midagi ei pea sa ütlema, vaid sa lihtsalt vaiki... Ära räägi midagi ja asi nudi.

Pille: Ei, Paul, minu arvates on säärasel korral ka vaikimine valetamine.

Paul: Sa oled lihtsalt loll... Loll... (Otsib sahtlist isa tubaka ja paberi ja hakkab plotskit keerama.) Aga vaat', mina suitsetan ikkagi, ja katsu sa ainult iitsatadagi sellest.

Pille (püüab vennalt tubakat ja paberit ära kiskuda): Sa ei tohi seda!.. Ei tohi... Kas kuuled? See on ju isa tubakas.

Paul (tõukab õe eemale ja pistab plotski suhu): Sina pole siin kellegi keelaja ega käskija. (Süütab plotski.)

Pille: Kui sa oled niisugune halb ja ulakas, siis lähen ma hoopis teise tuppja ja hakkan seal õppima. (Teeb nagu lubas.)

Paul (irvitavalt järele): Mine, kellel sust häda on!

Pille (istub tagatoas akna juure, raamat käes).

Paul (tõmbab paar mahvi ja asetab siis plotski aknaservale): Päh, on teine kibe nagu kurivaim — päris põletab keelel. (Sülgab.)

Ilmar (tuleb koputamata sisse, seljas karvasekraeline palitu, peas läki-läki, käes kindad. Raputab riideilt lund): Pagana tore ilm on täna. Lund kallab nagu kotiga. (Õhku haistes.) Siin

just nagu tunduks täismehel lõhna majas. (Naerdes): Vist sina, Paul, oled teinud ühe halli või sedasi.

Paul: Ju ma just praegu alles lõpetasin. Süda oligi niisugune vesine, et...

Ilmar: Ka minu süda on niisugune lääge... Anna mulle's ka üks mahv! See karastab...

Paul (võtab aknaservalt plotski ja ulatab selle Ilmarile): Säh!

Ilmar (püüab suitsetada asjatundjana ja täismehena).

Paul: Noh, kuidas maitseb kah?

Ilmar (üleolevalt): On teine nagu raasike lahja minusuguse jaoks... Kangem oleks palju parem.

Paul: Kangem!.. See on ju küllaltki kange.

Ilmar: Kellele kuidas. Mulle meeldib ainult kõva tubakas. (Läkastab nii, et silmad vesised.) At sa mait, või otse hingekurku sattus. Otse hingekurku! Öh, äh, öh! (Pühib silmi ja krimp-
sutab nägu.)

Paul (sirutab käe): Anna, ma proovin ka veel korra.

Ilmar (ulatab näilise heameelega plotski Paulile, kes nüüd omakorda püüab täitsamehena suitsetada).

Pille (kõrvaltoa uksele ilmudes): Kas te juba jälle kärutate? No küll ma kaeban isale, kui te kohe ei jäta järele.

Ilmar: Mis see sinu asi on, mis me teeme?

Paul (paneb suitsu käest).

Pille: Ulakusi te igatahes teha ei tohi. Ja üldse ma ei kannata ulakaid poisse. Ema ei kannata ka.

Ilmar: Sinult ju keegi seda küsima ei tulegi, kas sa kannatad või ei kannata. Eks ole, Paul?

Paul: Muidugi ei lähe me Pillelt küsima tema luba.

Ilmar: Kas kuulsid nüüd... Me ei hakkagi sinult luba küsima... Ja nüüd kobi kenasti oma nukkude juure ja ära sega end meie asjadesse. (Paulile): Kas tead, Paul, tõmba vatid ümber ja läheme kelgumäele... Seal on täna lõbu laialt ja põisse-plikasid nagu pilv. Lumi aina mustab neist... Aga lärmi... (Läheb ukse juure ja avab selle.) Kuula! Isegi siia kostab kisa. (Suleb uuesti ukse.)

Pille: Paul ei tohi minna õue.

Ilmar: Paul pole ometi mingi tita, et ta isegi õue ei tohi minna (Paulile): Noh, kas läheme?

Paul (vaadates õuele): Ei ma tule vist praegu ühti.

Ilmar: Kardad Pillet või?

Paul: Ei! Ruudi pidi tulema minu poole ja me pidime hakkama koos õppima.

Ilmar: Millal see Ruudi siis tuleb?

Paul: Ma päris kindlasti ei tea, aga varsti vist ikka peaks ta tulema.

Ilmar: Noh, ja kui tuleb, mis siis sellest? Eks Pille või talle ütelda, et oleme kelgumäel... Otsigu meid sealt's üles.

Pille: Ma juba ütlesin ju, et Paul ei tohi minna, sest ema keelis tal jätta mind üksinda koju.

Ilmar: Kui asi seisab ainult selles, siis võime ju ka Pille võtta kaasa. Mis sa arvad selle kohta, Paul?

Paul: Ma ei tea, kas Pille tuleb koos meiega.

Pille: Sinuga ma ehk tuleksin, aga Ilmariga ma küll ei tule.

Paul: Seda ma teadsin kohe: Pille on niisugune jonnipunn, et mida sa temalt palud, seda ta just ei tee, ja vastupidiselt.

Ilmar: Siis on ju asi väga lihtne. Ütle Pillele, et ärgu ta tulgu meiega kaasa. Siis ta kindlasti tuleb.

Pille: Sinuga ei tule ma mingi hinna eest.

Paul: Pille, luba, et ma lähen... Ainult veerandtunniks. Homme selle eest ostan koolis sulle uue toreda sulle, just niisuguse, mis-sugust sa juba ammu oled tahtnud. Tead, niisugune, mil alumine ots on punane ja pealmine valge.

Pille: Ma ei tahagi su sulle!

Paul (lepitavalt): Aga mida sa's tahad?

Pille: Ma tahan, et sa kuulad isa-ema sõna.

Paul (sõbrutsevalt): Kui ma sulle luban, et ma edaspidi püüan saada paremaks ja sõnakuulelikumaks kui ma olen praegu, kas sa siis lubad mul minna kelgumäele — ainult veerandtunniks?!

Ilmar (on hiilinud lauasahtli juure ja pistab sealt salaja midagi taskusse).

Pille: Kui sa seda lubad, noh, siis, minugi poolest, mine, kuid vaata, et sa ei jää kauaks ära, sest tead ju küll, et ma üksi olles kardan koledasti.

Paul (rõõmsalt): Pille, sa oled tõepoolest tore õde — väga tore õde! (Hakkab ruttu riietuma väljaminekuks.)

Ilmar (akna juurest): Ega see Pille nii pahur ole jah kui ta välja paistab. (Lähenedes Pillele, lõõpivalt): Lase, ma vaatan korraks jälle, kas su kuldne süda ka kusagilt välja paistab või ei paista see üldsegi välja.

Pille (taandub tagatoa uksele, kuhu talle järgneb Ilmar): Ära puutu mind! Va' ulakas niisugune.

Ilmar (on märganud seinal väikest spordi-püssi, Paulile): Paulver, kuulver, mulver onver sulver midagver salajaver ütlver.

Paul: Nohver, misver saaver tahtver's?

Ilmar: Tulver veidver lähemver!

Pille: Ärge arvake, küll ma juba tean, mis salanõu te peate. Küll ma juba tean!...

Paul: Midagi sa ei tea! (On läinud Ilmari juure.) Nohver ütlver siisver.

Ilmar (sosistab Paulile midagi kõrva).

Paul: Eiver, püssveri maver eiver tohver võtver; isver eiver lubver sedver..

Ilmar: Kuidsver isver sedver siisver teadver?

Paul: Pilver kaebver ärver!

Ilmar: Kuidver taver kaebver, kuiver taver üldsver eiver teadver sedver, etver saver võtsver püssver.

Paul: Agver taver näever juver.

Ilmar: Küllver maver selver asver juttver ajaver. Agver siisver mever lähver märkver laskver. Oiver, küllver seever olver torver. (Läheb akna juure ja vaatab välja, siis hüüab üllatunult): Tulge, tulge ja vaadake, mis imeloom seal õues liigub — otse teie akna all.

Paul ja Pille (sööstavad üksteise võidu akna juure): Kus, kuskohas; mis asi?.. (Vahivad välja.)

Ilmar (Pillele): Vaata, vaata, just praegu läks ta selle aianurga varju... Varsti, varsti peab ta kindlasti sealt välja tulema... No küll oli aga kole elukas... Tal oli kolm pead ja kümme või kakskümmend jalga. (Paulile so-sistavalt): Nüüd, ruttu, mine võta püss varnast ja pane välisukse kõrvale nurka!

Paul (võtab püssi ja paneb selle sinna, kuhu kästud).

Ilmar (Pillele): No, vaata, vaata ometi! Näe, seal ta liigutab!...

Pille: Midagi ma ei näe... Mitte midagi.

Paul (tööga toime tulnuna): Ka mina ei näe midagi. (Õiendub uuesti vaatama.)

Ilmar (pöörab nüüd irvitades ringi): Võib olla, et seal ei olnudki midagi. Võib olla oli see ainult viirastus või oli silmapete, või tont või kes teab, mis asi. Aga lumesadu on küll juba päriselt üle jäänud. (Eemaldub aknast.) Läheme, Paul! Vaatame õues järele, mis elukas see niisugune seal's oli.

Paul (ukse juurest): Kui Ruudi juhtub tulema, ütle, et olen Ilmariga kelgumäel. Lase ta tuleb meile sinna järele.

Ilmar (on pistnud püssi salaja hõlma alla): Tule juba! (Väljuvad.)

Pille (lahkujaile järele): Küll ma juba ütlen!..

Eesriie

Teine pilt.

Sama ruum, veidi hiljem.

Pille (seisab akna juures, olles surunud näo vastu klaasi, ja vaatab ootavalt välja. Ukse

taga kuuldub mingit kobinat, millele järgneb tagasihoidlik koputamine. Pöörab ringi): Tea, kes see küll võiks olla?.. (Koputamine kordub veidi tugevamalt). Vahest on Ruudi! (Ruttab avama.) Lähen vaatan õige korraks järele... Võib olla teeb ehk Paul mulle vigurit. (Avab ja taandub ühtlasi veidi hirmunult.)

Kerjus (vana ja armetu, habe jäätunud, räbalad vaevu katmas külmast kangestunud liikmeid, ilmub uksepillu): Hea laps, ära karda kedagi vana santi. (Poeb sisse.) Näen küll kole ja kohutav välja, kuid ega ma sellepärast nii halb olegi.

Pille (julgenedes): Ega ma teid, onuke, ju kardagi. Ainult ma algul raasike ehmusin.

Kerjus: Nii jah, hea laps, ega minusugust maksa karta jah. Mul enesel on ka kord olnud niisugune väike armas tüdrukusirts.

Pille: Kus teie tütar siis nüüd on?

Kerjus (hõõrub mõnuledes oma külmanud käsi): Nüüd on ta ammugi juba suur ja elab kaugel... Ameerikas elab... Dollaritemaal... Kas sa tead, kus see on?

Pille: Ameerikas! Jah, seda maad ma tean, koolis oleme õppinud seda, kus ükski maa asub. Ja seda oleme ka õppinud, et Kolumbus avastas Ameerika.

Kerjus: Vaata, vaata, ikka!.. Või koolis käib ta ka juba, ja teab isegi seda, kes leidis Ameerika... (Pead raputades.) Kohe näha, et oled tark tüdruk... Vägagi tark tüdruk... Kui vana sa's ka ära oled?

Pille: Ma pole vana — ma olen noor.

Kerjus (naljatades): No kui noor sa's oled?

Pille: Just jõululaupäeval saan üheksa-aastaseks.

Kerjus: Vaata ikka vaata, või ta saab juba üheksa-aastaseks. Üheksa-aastaseks...

Pille: Jah.

Kerjus: Kus on siis muu majarahvas?

Pille: Isat-emat sõitsid tädi juure... Tädi Leeni saatis neile telegrammi, et ta on väga haige, ja nii nad siis sõitsid.

Kerjus: Aga kas sul siis õdesid-vendi ei olegi?

Pille: Õde mul ei ole, aga üks vend on mul küll.

Kerjus: Kus su vend siis on?

Pille: Väljas!.. Kahe tunni eest läks ta Ilmariga välja... Ainult veerandtunniks.

Kerjus: Vaata-vaata!.. Või kahe tunni eest läks ta ainult veerandtunniks välja ja seni pole ta veel tagasi tulnud. No kuhu ta's läks?

Pille: Kelgumäele läks.

Kerjus: Kelgumäele!.. See on laste koht... Päriselt laste koht kohe, ja sinagi väike tüdruk, peaksid seal olema, sest kelgumäelt tuleb jõud, ilu ja tervis ja sealt tuleb puna pöskesse ja sära silmadesse. Kes ei käi kelgumäel, see väsib õppides ruttu, on kidur ja kahvatu. Ei, ei, ei!.. Kelgumägi pole halb koht.

Pille: Eks kelgumäel käi minagi vahest. Täna aga on õues nii külm, et paneb hambad lõgisema, ja ma olen enese veidi ära külmetanud ja kõhin ka natike — õige natike.

Kerjus: Jah, õues on küll väga külm täna. Olen sulle väga tänulik, hea laps, selle eest, et lubasid mul viibida veidi soojas toas. Nüüd aga

on vana sant juba väga kaua viitnud su aega oma lobisemisega.

Pille: Ei, ei, onuke! Mul oli üksinda nii-kui-nii igav.

Kerjus: Kas väikepreili oleks vahest nõnda armas ja annaks sandile ka tükikese leiba, mille eest ta oleks sulle väga, väga tänulik.

Pille: Ma... ma kohe! Palun oodake ainult üks silmapilk... Üksainus silmapilk. (Pöördub minema, kuid tuleb kohe tagasi ja pakub kerjusele tooli.) Olge hea, onuke, ja istuge seniks siia ning puhake jalgu.

Kerjus: Väikepreili on nii lahke... Nii väga lahke mulle.

Pille (sõnatult ära).

Kerjus (üksi): Kas võiks inimesel olla veel suuremat õnne kui soe tuba, täis kõht, hea tervis ja niisugune armas nugisilm majas!

Pille (tagasi tulles): Olge hea, onuke! (Ulatab kerjusele suure võileiva.)

Kerjus: Tänan sind, lapsuke, tänan südamest!.. Tasugu Jumal ise su heateo! Kas väikepreili lubab ehk mul süüa siinsamas ära mu võileiva, sest õues ta muutub kõvaks nagu kivi ja siis mu vaesed hambatüükad ei hakkagi enam talle peale.

Pille: Palun, palun, onuke! (Pöördub minema.)

Kerjus (asub ahnelt võileiva kallale).

Pille (tuleb suure kruusiga): Tõin onule ka veidi leivakõrvast. (Ulatab kruusi kerjusele.) Olge hea!

Kerjus: Vaata, vaata! Või väikepreili on toonud mulle üsna päris kohvi. (Võtnud kruusi, rüügab.) Üsna päris magusat kohvi on ta mulle

toonud. Aitüma, aitüma!... Olge te ikka terve ja õnnistagu Issand teie tööd ja edaspidist elu.

Pille (vaatab vaikides pealt, kuidas kerjus sööb-joob.)

Kerjus (on lõpetanud): Aga nüüd, tänuks kõige hea eest, mängin ma väikesele preilile ühe ilusa pilliloo. (Annab kruusi Pillele tagasi ja võtab kotist vana viiuli.) Kas väikepreilile meeldib muusika?

Pille: Muusika meeldib mulle väga... Ma ise käin ka klaveritunnis.

Kerjus: Vaata ikka, vaata, mis ma veel kuulen... Ise nii väike, aga käib juba klaveritunnis. (Seab pilli korda ja alustab mängu, ühtlasi laulab kaasa):

Mu akna alla tuli üks vana mustlane,
ta kandle kaelast võttis ja seadis häälele.

Säh, võta, vilets, raha, tee et saad minema,
ei sinu laulu taha ma iial kuulata.

Mustlane ütles: raha jäägu sulle,
tarvis on hinda kallimat;
laulmise palgaks pühendad mulle
vaiksed silmapisarad jne.

Pille (laulu lakates): Oi, onuke, küll see oli aga ilus laul — väga ilus laul. Mulle ta väga meeldis.

Kerjus (end üles ajades): See rõõmustab mind väga, et vähemalt mu laulgi sulle meeldis... Mu laul!.. Sest vanal vaesel sandil, kel pole ei kodu ega omakseid, pole pakkuda headele inimestele vastutasuks midagi muud kui oma viletsat laulu. — Eesti rahvas on laulurahvas — ära unusta seda... Meie isad laulsid laaned laksuma, metsad mühisema ja kaasikud kohama...

Pille: Onuke, palun, mängige mulle veel midagi... Palun mängige... See oli nii ilus.

Kerjus: Kui see teile just meeldib... (Istub uuesti.)

Pille: Meeldib, onu... Mulle väga meeldib...

Kerjus (on otsinud taskust piibu, kuid kui selgub, et tal puudub tubakas, tahab piibu peita uuesti taskusse).

Pille (seda märgates): Kas onul pole tubakat?

Kerjus: Ei, ei ole tubakat jah.

Pille: Ma ei tea hästi, kas ma tohin anda teile natuke isa tubakast.

Kerjus: Natuke võid ikkagi lubada kerjusele. Ei usu, et su isa selle üle väga kurjustaks.

Pille: Ma kohe vaatan järele... (Eemaldub.) Isal seisab tubakapakk alati lausahtlis. (Avab sahtli ja suleb selle pettunult. Tagasi tulles): Ei, isal täna ei ole tubakat... Aga alati tal ikka oli. Ma ei tea, kuhu see tubakas sahtlist on saanud.

Kerjus (peidab piibu taskusse): Pole viga sellest. Suits pole ju mingi kõhutäide, millela inimene läbi ei saa. (Valmistub mängule.) Aga nüüd, hea laps, mängin ma sulle midagi.

Pille (seab end võimalikult mõnusamini istuma ja jääb ootama).

Kerjus (mängib ja laulab):

Kui Kungla rahvas kuldsel a'al
kord istus maha sööma,
siis Vanemuine murumaal
läks kandlelugu lööma.

Läks aga metsa mängima,
läks aga laande lauluga,
läks aga metsa mängima,
läks aga laande lauluga jne.

(Mängu lõpetanud, paneb pilli kotti tagasi.)
Aga nüüd, väikepreili, pean ma hakkama jälle minema. (Tõuseb.) Ja veelkord palju, palju tänu ja suur aitüma võileiva ja kohvi eest. Nüüd on mul ka juba üsna mõnus ning soe. (Kobib pomisedes ja tänades välja.)

Pille (saadab sandi välja ja suleb siis hoolikalt ukse. Vaevu on ta suutnud pöörduda minema, kui ukse taga kuulduv jällegi kobinat ja koputamist): Kes see's nüüd on? (Ruttab avama.)
Vahest ehk Ruudi... Või tuleb ometi kord Paul tagasi.

Ruudi (uksel, vormimüts peas. Hoiab pihuga kõrvu kinni): Kas Paul on kodus?

Pille: Ei, Pauli ei ole kodus.

Ruudi: Ta lubas ju olla.

Pille: Jah aga Ilmar tuli siia ja vedas ta kelgumäele — kahe tunni eest juba nad läksid, aga ikkagi pole veel tagasi.

Ruudi: Ah kelgumäele või... Sihukese külmaga.

Pille: Paul ütles, et sa tulgu talle sinna järele.

Ruudi: Järele... Ma pole kelgumäe jaoks riides... (Paus.) Kuid olgu, ma siiski jooksen kord sinna, kuna see pole nii kaugel.

Pille: Jookse, jookse jah, Ruudi, palun jookse ja too Paul ometi ükskord ära. Mul on nii igav, nii koledasti igav üksinda, ja ma kardan ka natuke.

Ruudi: Need tüdrukud on tõesti naljakad... Kardavad!.. Päise päeva ajal nad kardavad... Ei tea, keda siin siis karta oleks?

Pille: Ma ei tea, keda, aga ma lihtsalt kardan... Kardan üksindust — kõike kardan, ja kerjuseid kardan ka.

Ruudi: Mulle tuli just praegu vastu üks niisugune veider ja kole vanamees, suure habemega ja närustes riietes.

Pille: See vanake oli praegu siin... Ta siit just, just sinu eel alles läks ära.

Ruudi: Oli siin!..

Pille: Jah, oli!.. See on hea vanake. Algul ma kartsin teda ka, aga pärast, kui ta mängis ja laulis mulle, siis ma küll enam ei kartnud.

Ruudi: Või päris mängis ja laulis — oli's ta mõni pillimees või mis asi?

Pille: Ei ta olnud pillimees ühti, aga ütles, et tal inimestele muud pole pakkuda, siis ta vähemalt laulab ja mängib neile. Ja ta päris tõesti mängis nii ilusasti, nii ilusasti „Vana mustlast”, ja „Kungla rahvast” laulis ta ka.

Ruudi: Võib-olla oli ta mõni vana kunstnik või mõni näitleja, kes nüüd hulgub mööda maad ringi, pill kotis.

Pille: Võib olla!

Ruudi (lööb käega): Olgu, kes ta oli — mis see meie asi. (Paus.) Nüüd aga lähen ma kelgumäele ja toon Pauli sealt koju.

Pille: Mine, mine jah!

Ruudi (lahkudes): Seniks nägemiseni!

Pille: Aga vaata, et ka sina ei jää hoopis sinna!

Eesriie

Kolmas pilt.

Lava endine.

Pille (näiliselt seab end väljaminekule ja nutab).

Tahmaonu (tuleb sisse, kulp vööl ja nöörikip seljas).

Pille (jäeb tardunult vahtima korstnapühkurit, kes on must nagu neeger).

Tahmaonu (on märganud Pillel pisaraid silmis): Mis on, lapsuke? Miks sa nutad? Pille, miks sa nutad?

Pille: Ma kardan üksinda, onu! Nii kangesti kardan.

Tahmaonu: Kardad, üksinda... Kus on siis isa ja ema?

Pille: Isa ja ema sõitsid tädi Leenile külla.

Tahmaonu: Aga Paul?.. Kus on siis Paul?..

Pille: Paul läks Ilmariga juba kolme tunni eest kelgumäele ja pole veel ikka tagasi tulnud.

Tahmaonu: Läksid kelgumäele ja jätsid siin — tema pidi Pauli sealt ära kutsuma, aga sugused pahad poisid... Missugused pahad poisid on Paul ja Ilmar.

Pille: Ja umbes tunni aja eest oli ka Ruudi siin — tema pidi Pauli sealt ära kutsuma, aga pole midagi kutsunud... Jäi vist isegi kelgumäele...

Tahmaonu: Ära kurvasta, Pilleke, midagi. Lase, ma vaatan enne veidi järele teie ahjulõõrid, küll ma siis lähen ja roogin nad kõik kelgumäelt tulema. (Asub puhastama pliidilõõri.) Jah, Pilleke, kõik ajan sealt koju.

Pille: Aga tahmaonu, kas ei jää ehk teiegi viimaks kelgutama, nagu jäid Paul ja Ruudi?

Tahmaonu (roobitsedes tahma): Rumalake! Ei tahmaonu jää kelgutama! Tal on palju toredam töö: seista korstna otsas ja kõndida mööda katuseid nagu kass.

Pille: Katusel kõndida on küll tore — see on nii tore, aga korstna otsas seista!... (Väristab.) Uih! Liiga kole! (Lühikese pausi järele.) Aga miks te ei taha lasta kelguga liugu?

Tahmaonu: Tahmaonu on liiga vana selleks ja liiga must ka. (Näitab enesele.) Vaata ise, kas niisugune tahmakoll kõlbab siis kelgumäele. Ei! Ta määriks ilusa valge lume ära. (On töö lõpetanud.)

Pille: Tahmaonu!...

Tahmaonu: Mis on, Pille?

Pille: Kas te mulle täna ka tantsite midagi?

Tahmaonu (välgutades naerdes oma valgeid hambaid): Kuna sa täna oled nii kurb ja üksinda, siis... olgu, minugi poolest. (Kaob hetkeks vaatlejate silmist ja ilmub taas.) Aga nüüd läheb tantsuks.

Pille (hüpates rõõmust): Tore, tore!... See on nii ilus — see on „tahmakolli” tants.

Tahmaonu (alustades tantsu): Aga nüüd, pane hoolega tähele, kuidas tantsib vana tahmakoll, nagu mina. (Tantsib ja laulab:)

Kes mõtleb, et va' tahmakoll
on väga must ja väga loll,
see eksib päris kindlasti!
Te ärge nõnda arvake,
sest tõsi ju ei oleks see,
vaid lugu hoopis teisiti.

On see korstnapühkur tore mees,
maailm on lahti tema ees —
niihästi hütid kui ka lossid
tal avanevad võrdselt just;
mis sellest, et mu amet must...
(Aimates järele kassi:)
Mul ainsaiks võistlejaiks on kassid!

Kui keisrikodades ma käin
ja kõiki külastada võin —
kas olgu ta või riigipea,
ei minuta ta läbi saa.
Mu ees on lahti linn ja maa...
Mu amet tore ja nii hea!...

Ent teile, lapsukesed, ka,
kui jonnite, teen kolli ma,
sest korstnale te kiusu kuulen.
Seepärast olge ikka paid
ja ärge nutke, olge vait,
ma muidu kohe külla tulen!

(Laulu lõppedes:) Aga nüüd, Pilleke, ma pean
minema. Mul on vaja ka kõrvalkorteris ahju-
lõõrid järele vaadata. Politsei on näinud teie
majakorstnat kahtlaselt suitsevat ja käsutas ma-
japeremehe kaudu mind pühapäeval välja. Nüüd
ela hästi ja oota, kuni ma Pauli kelgumäelt
koju saadan. Hüvasti!... (Ära.)

Pille (üks, aimates järele korstnapühkuri
liigutusi ja häält, laulab):

Ent teile, lapsukesed, ka,
kui jonnite, teen kolli ma,
sest korstnale te kiusu kuulen.
Seepärast olge ikka paid
ja ärge nutke — olge vait,

(Sõrmega ähvardades:)

ma muidu kohe külla tulen!

(Naerab.) Tore onu on see tahmaonu! Tõesti
tore onu!...

Paul (hiilib sisse.)

Ilmar (tema kannul, püüdes peita hõlma
alla püssi, mille laad aga vägisi välja kipub.)

Pille (on märganud tulijaid): Kas tahma-
onu ajas teid koju või?

Paul: Tahmaonu?... Ma pole näinud mingit
tahmaonu.

Ilmar (hoidub Pauli selja taha.)

Pille: Aga Ruudit nägite?

Paul: Ka Ruudit pole me näinud.

Pille: Ruudi tuli ju teile järele... Ja üld-
se, kus te olite nii kaua... nii koke kaua?

Ilmar: Arusaadav, et kelgumäel, kus siis
mujal.

Pille (märkab nüüd alles Ilmari hõlma alt
välja paistvat püssilaadi): Püss!... Ilmaril on
püss põues.

Paul: Mis... Mis asi?... Püss! Ei või
kuidagi olla.

Ilmar (on peitnud püssilae palitu alla): Ei,
ei mul ole mingit püssi. Ei ole mingit püssi.

Pille: Ma ise nägin, et oli püss... Palitu
ääre alt paistis ots välja. Näita. (Läheneb.)

Paul: Ah, ära soni! (Tõukab õde, kes püüab
läheneda Ilmarile.) Ära soni, nõh, ja käi nüüd
eemale!

Pille (on joosnud tagatoa uksele): Isa püssi
ei ole seinal... See on isa püss.

Ilmar (pillab samal hetkel kogemata püs-
si maha, kõlab pauk ja Pille langeb kiljatades
põrandale. Tuba on täis sinist suitsu.)

Paul (unustanud kõik muu, sööstab õe juure ja põlvitab selle kõrvale): **Mis on?... Mis sul on?... Kas said palju viga?!..**

Ilmar (seisab puhu aega paigal, siis, taibates olukorda, põgeneb toast, jättes Pauli üksinda haavatud õe juure.)

Paul (nähes, et õde ei vasta, püsti tõustes): **Oi, heldene taevas, mis nüüd küll saab?' Mis nüüd saab?!...**

Eesriie.

Neljas pilt.

Õhtu. Lava endine.

Paul (istub üksinda laua ääres ja teeb, nagu loeks ta. Aegajalt ta vaatab suurele seinakellale ja ohkab. Siis püüab jällegi süveneda raamatusse, mis aga kõigist püüdeist hoolimata ei õnnestu. Nüüd paneb ta raamatu käest, läheb akna juure, lükkab eesriide kõrvale ja vaatab välja, kõnnib mööda tuba, läheb jälle akna juure, võtab raamatu, kõnnib jälle ja nii edasi, kuni kostavad õuest hääled. Ruttu istub ta nüüd toolile, võtab raamatu põlvedele ja teeskleb magajat.)

Isa ja ema (tulevad sisse.)

Ema (uurivalt ringi vaadates): **Näh, Paul on jäänud toolile tukkuma, raamat süles. (Lähenedes.) Ah, sa vaeseke küll. Või nii ära väsinud...**

Isa (on võtnud üliriided seljast): **Aga kus on siis Pille?**

Ema: **Jah, kus on Pille? (Tekib paus.) Võibolla on ta ehk läinud üksinda naabrite juure.**

Isa: **Naabrite juure?!... Nii hilja... Õhtul.**

E m a: Ta on seal vahest ikka käinud. (Äratab Pauli.) **Paul,** tõusen'd, tõuse üles!

Paul (teeseldes unelejat): Mh! Miis oon?

E m a: Meie oleme! Isa ja ema. Jõudsimе juba koju.

Paul (teeb nagu virguks ta alles nüüd): Juba kodus?!... (Ajab enese jalule.)

E m a: Kus on Pille?

Paul (areldi): Pille?!

E m a: Jah! Teda ei olnud toas, kui tulime.

Isa (on vahepeal läinud lauasahtlist täien-dama oma tubakatagavara): Poiss! Mis hull lugu see's on? Mu tubakas on siit kadunud. (Lä-heneb ähvardavalt.) Silmapilk ütle, kuhu sa pa-nid mu tubaka?...

Paul (kokku varisedes haarab ema ümbert kinni, surub oma näo selle riideisse ja nutab südantlõhestaval häälel, milles kajastub ääretu kahetsus ning kannatus ühtlasi. Katkendlikult): Eema! Pille!... Piilllee on...

E m a (erutatult): Mis?... Mis on Pillega?... Räägi ometi!... Räägi!...

Isa (kurjustavalt): Mis juhtus Pillega, poiss?! Mis temaga juhtus?

Paul (surub läbi nutu): Pille on... on hai-gemajas.

E m a (kohkunult): Ha-aigemajas!... (Kahvatu ja kurb, vajub jõuetult toolile ja kordab huulte värisedes): Haigemajas.

Paul: Ja-ah, haigemajas. Isa püss läks Il-mari käes lahti ja ta sai haavata, ja siis tuli Punase Risti auto ja viis ta ära. Ma ise rää-kisin...

Isa (vahele): Kas ma sulle küllalt pole... (Võtab Pauli juustest kinni.)

Paul: Jah oled, isa! (Nuttus:) Ma ei tahtnud ju seda... Ei tahtnud...

Em a: Pille haigemajas... haavatuna!.. Peame kohe sõitma sinna!... (Ajab enese vaevu jalule.) Kohe sinna... Kõik!... (Pühib pisaraid. Kõik hakkavad riietuma haiglasse sõiduks.)

Eesriie.

TEINE VAATUS.

Esimene pilt.

Samad toad, mis eelmiseski vaatuses. Kolm-neli nädalat hiljem. Pärast lõunat.

Pille (istub tagatoas toolil, üks jalg mähistes).

Paul (istub õe kõrval ja loeb talle midagi).

Pille (lugemise lõppedes): Küll aga on mul kahju, et ma nii kaua pean koolitööst eemal olema... Nii kaua... Varsti on sellest juba neli nädalat, aga alles eile pääsesin haiglast välja.

Paul: Õeke... Anna mulle andeks!.. Anna andeks! Kas annad?

Pille: Annan, Paul!.. Olen juba ammugi sulle kõik andeks annud, sest sa olid ju nii hea mu vastu. Nii hea! Iga päev, kui koolist tulid, tulid sa haiglasse — mind vaatama, ja mitte kunagi ei tulnud sa tühjade kätega... Mitte kunagi — ikka töid mulle midagi kaasa! (Lühikese pausi järele:) Ja Ilmar ka... No sellest poisist ma poleks küll võinud seda uskuda — ta on otse nagu uueks saanud... Täitsa muutunud on ta, täitsa kohe!

Paul: Ilmarile on see õnnetus mõjunud küll parandavalt. Ja ka mullegi. Kas tead, kui sa nii siinsamas toas lamasid ja kui ma siis sind vaatasin, siis mõtlesin küll, et nüüd... nüüd an-naksin oma elu selle eest, et juhtunut teha ole-matuks.

Pille: See on veel õnn, et kõik nii hästi lõppes.

Paul: Nüüd aga tahan mina alati olla hea ja sõnakuulelik — alati, sest siis, kui Pu-nase Risti auto su ära viis ja kui ma jäin üksinda koju ja pidin nii ootama isa ja ema saabumist... siis töötasin ma iseenesele, et sellest peale pean ma saama täitsa uueks — heaks ja ausaks.

Pille: Ja sa oledki nüüd seda — oled täiesti muutunud. See paistab kohe välja kogu su ole-kust. Ja Ilmar ka...

Paul: Kas tead... Tõtt ütelda, ma ei peaks seda sulle küll rääkima, aga, noh, olgu: me Ilmariga oleme annud töötuse — sinu õnne-tuse juures oleme annud selle — et me kunagi elus enam ei tee midagi halba.

Pille: See on ju teist tore... Nii väga, väga tore kohe...

Paul: Tore või mitte tore, aga nii see oli... Ja siis me lubasime veel, et iga päev käime sind haigemajas vaatamas — iga päev, mõle-mad... koolist tulles. Noh, ütle nüüd, kas oleme pidanud oma lubaduse või ei ole me seda pi-danud?

Pille: Olete, Paul, olete! Ja see rõõmustab mind, et mul on nüüd niisugune vend. (Koputatakse.)

Ema (kes kogu aja on eestoas kraaminud, läheb ja avab ukse): Ennäe, siin on ju Ilmar!

Ilmar (tervitab väga viisakalt ja palub siis luba sisseastumiseks. Tal on mingi pakk käes).

Ema: Ole, ole hea! Pille ja Paul on tagatoas... Nad vist loevad seal...

Ilmar (seisatab eestoas).

Ema: Astu, astu aga julgesti tahapoole!

Ilmar (ukselt): Kas tohib tulla!

Pille (rõõmsalt): Oo-jaa! Palun, palun! (Tervitavad.)

Ilmar: Siin!.. (Ulatab pakikese Pillele.) Ma tõin oma väikesele haigele kooliõele midagi.

Pille (pakki uudishimulikult lahti rebides): Ilmar, ära kuluta mulle asjata nii palju... Pole vaja!..

Paul: Jah, sa tood ju iga päev nüüd Pillele maiustusi. Ta sööb neid, kuni muutub isegi viimaks suureks kompvekiks.

Ilmar (lööb käega): Ah, tühja ka... Varemalt raiskasin selle raha suitsudele — nüüd ma ju enam ei suitseta ja see raha jääb mul üle.

Pille (on vahepeal paki lahti rebinud, rõõmsalt): Ema, ema ae! Tule siia!... Vaata, mis Ilmar mulle on toonud!... Tule vaata!... Tule vaata!.. (Hoiab kõrgel ilusat pruunist nahast koolikotti.)

E m a (on ilmunud): Näita, mis seal's on?

P ille: Vaata! Kui ilus see on. Just niisugune nagu mulle meeldis.

E m a: Ilmar!...

I l m a r (vabandudes): See on mu sünnipäevaja jõulukink väikesele haigele Pillele, kel homme on ju sünnipäev. Kuna homme on juba ka jõululaupäev ja me emaga sõidame onule külla, siis... ma mõtlesin, et ega see paha tee, kui ma viin kingi juba täna ära.

P ille (on uurinud koti sisu): Aga!... Mis siin sees veel on?

P a u l (õiendub lähemalt nägema): Näita, näita mulle ka!...

P ille: Puhha šokolaad ja õunad ja viinamarjad ja... terve kott on neid täis... Vaadake ikka!...

I l m a r: See, mis seal kotis leidub, see on mu ema poolt. Ka tema on õnnelik... Õnnelik eriti selle üle, et minus on sündinud nii suur muudatus.

E m a (suudleb Ilmarit laubale): Sa oled nüüd tõesti väga tubli ja väga armas poisu — väga tubli ja väga armas poisu! Aga oma emale ütle minu poolt suur aitäh kõige eest!...

I l m a r: Pole tänu väärt!... (On läinud Pauli juure ja sosistab sellele midagi; Paul noogutab nõusolles. Kuuldub vaid üksikuid katkendlikke sõnu, nagu: homme... kindlasti... jne.)

E e s r i i e

Teine pilt.

Jõuluõhtu. Toas seisab jõulupuu täies ehtes.

Isa, ema, Pille ja Paul (askeldavad ja seavad eestoas).

Em a: Meie isaga läheme kirikusse... Teie, lapsed, jääge seniks ilusasti koju... Võib-olla tuleb ehk õhtuse rongiga tädi Leenigi meile kül-la. Ta kirjutas ja arvas, et saab sõita alles pühade laupäeva õhtul.

Paul: Küll me oleme, ema.

Pille: Ema, kas jõululaupäeval on ka ilus kirikus olla? Kas seal on ka palju rahvast ja kas jõulupuu on ka seal?

Em a: Rahvast on seal palju ja jõulupuu on ja ilus on seal ka. Aga ega me ilu pärast lähegi sinna, me läheme kuulama jutlust. Täna õhtul kõneleb piiskop ise meie kirikus.

Pille: Kui ma suureks saan, siis lähen ma kindlasti ka jõululaupäeval kirikusse kuulama piiskopi jutlust. Ma seda piiskoppi ju tunnen.

Paul (naerdes): Sina tunnend piiskoppi!... Mis ajast sa teda siis tunnend?

Pille: Nojah, tunnen... Ma olen teda näinud mitu korda pildil.

Paul: No seda ma arvasingi... Pildil tunda — see pole mingi tundmine, aga vaata, isiklikult kedagi tunda, see on juba hoopis teine asi.

Em a (lahkumisvalmina): Nii siis, olge kodus... Me tuleme üsna, üsna pea! (Mõlemad isaga ära).

Pille (on jäänud Pauliga kahekesi): Eks ole jõulud ikka toredad küll?

Paul: Mulle meeldivad ka jõulud üle kõige.

Pille: Ja nad on ju ka nii toredad — nii toredad pühad, et... Siis on jõulupuu, jõuluvana toob headele lastele hulga ilusaid asju ja...

Paul: Jõuluvana... See käib ainult väikestel lastel külas... Meiesugused on jõuluvana jaoks juba liiga suured.

Pille: Aga, Paul, ütle mulle, kas jõuluvana on ikka päris tõesti olemas või mängivad ainult inimesed jõuluvana?...

Paul: Aga mis sa ise arvad? Kas on või ei ole?

Pille: Kui ma pisem olin, siis ma päris kindlasti uskusin, et on üks niisugune pika punase mantli ja halli habemega vanamees, kes käib jõuluõhtuil majast majja ja jagab kinke, aga nüüd... nüüd kui ma mõtlen ja teised räägivad ka, et... (Uks avaneb hääletult ja lävel seisab ehtne jõuluvana, suur kott seljas ja vit-sakimp vöö vahel.)

Jõuluvana: Tere õhtust ka, siitmaja lapsed!

Pille ja Paul (jõllitavad uskumatult silmi).

Jõuluvana (lähemale astudes): Noh, miks te ei vasta tervitusele?...

Pille ja Paul (kooris): Tere, tere, armas jõuluvana!

Jõuluvana: Kas olete mul olnud ikka head lapsed või olete teinud palju pahandusi ja nõnda kurvastanud vanemaid ja teinud neile meelehärma?

Pille: Mina olen olnud küll hea laps.

Jõuluvana: Aga vennas? Kas ka tema?...

Pille: Ja-ah! Ka Paul on olnud nüüd alati hea... Väga hea vend.

Jõuluvana (on märganud Pille mähistes jalga): Mis on su jalal viga, väikepreili?

Pille: Mu jalg on haige.

Jõuluvana: Haige! Kuidas sai ta haigeks?

Pille (saadab Paulile küsiteleva pilgu).

Paul (sosistavalt): Ütle, ütle aga pealegi.

Pille: Ma sain haavata... Püssist haavata!...

Jõuluvana: Kes haavas sind?

Pille: Ei keegi... Püss... Ilmari käest kukkus püss kogemata maha ja läks lahti.

Jõuluvana: Ilmar, kes on säärane pahur Ilmar, kes kisub püssi?

Pille: Ilmar pole enam pahur — ta on nüüd hea ja püssi ta ei kisu ka enam.

Jõuluvana: Nii, nii! Või pole enam pahur ja püssi ei kisu ka enam. See on temast väga kena, see on üldse väga kena, kui lapsed ei kisu ei püssi ega midagi, mis neile pole lubatud kiskuda. (On võtnud koti õlalt, avanud selle ja otsib sealt midagi.) Väikepreili, kuidas on su nimi?

Pille: Pille on mu nimi!

Jõuluvana: Kas sa mulle midagi lugeda ka oskad?

Pille: Ikka oskan.

Jõuluvana: No loe mulle siis midagi!...
Loe!...

Pille (deklameerib mõne sobiva jõulupala).

Jõuluvana (deklamatsiooni lõppedes): Väga kena... Väga kena oli see. (Otsib kotist kinke ja annab need Pillele.) Kuna oled olnud hea laps ja oskad ka ilusasti lugeda, siis... Võta need asjad endale. (Pauli poole pöördudes:) Sina, Paul, olid enne halb poiss, (laitvalt) väga paha poiss, aga kuna sa nüüd oled oma meelt muutnud, siis ei pea sinagi jääma ilma (annab ka Paulile mõne raamatu, toredad uisud ja ka maiustusi). Aga vaata, et sa ka oma lubadust pead — elulõpuni pead ja jääd ikka heaks ja ausaks! (Suleb kotisuu. Pampu õlale visates:) Nüüd, armsad lapsed, pean ma minema, sest mind ootavad igatsevalt veel väga, väga paljud särasilmad, keda pean samuti veel täna õhtul külastama. (Lahkudes:) Huvasti! Tuleval aastal tulen teid jällegi vaatama, loodan, et ka siis leian eest kaks leplikku ja üksteist südamest armastavat last — õe ja venna.

Pille ja Paul: Head tervist teile, jõulutaat, ja head reisi!

Jõuluvana (kobib uksest välja).

Pille: (asub nüüd alles lähemalt vaatlema saadud asju). Ah, milliseid toredaid asju on see jõuluvana mulle toonud... Milliseid toredaid asju!

Paul: Aga mulle ta tõi raamatuid ja tõi ka uisud — uued, ilusad uisud! (Hoiab uiske kõrgel)

Eesriie

Kolmas pilt.

Paar tundi hiljem.

Pille (on jäänud toolile tukkuma).

Paul: (on istunud õe juures, tõustes): Uni tuli üsna päris õigel ajal. (Vaatab kella). Näe, kell saab mõne minuti pärast kaheksa, aga täpselt kell kaheksa pidid nad olema kohal... Täpselt kell kaheksa. (Kuulab ootavalt, kuni vana seinakell lööb ragisedes 8 pauku). Nii, nüüd nad peavad juba tulema! (Läheb välisukse juure, kus kohtab peaaegu rinnutsi Ruudi ja mõnede Pille kooliõdedega). Tss! Tasa!

Ruudi (seisatab): Kas magab või?

Paul: Magab! Ei tahtnud teine kuidagi uinuda... Kogu aja muudkui räägib, et ootab, kuni tulevad kirikust isa ja ema. Ma püüdsin olla vait nagu hiir ja tegin, nagu uinuksin minagi... Lõpuks jäi ta siiski magama.

Ruudi: Vist oli uni magusam ootamisest. (Kobivad sisse).

I kooliõde (hoides käes rohelist pärga): Aga nüüd, lapsed, ehime meie väikese sünnilapse trooni. (Asetavad pärja ümber tooli, köites sellega osalt ka Pille).

Ruudi (kel on käes kohvergrammofon): Süütame enne küünlad, alles siis äratame ta unest. Seniks, lapsed, võtke palitud seljast!

Tütarlapsed (asuvad mantleid maha võtma. Nähtub, et kõigil on seljas valged kleidid).

Paul (süütab vahepeal küünlad kuusel, tuba täitub järkjärgult heledama valgusega).

R u u d i (on asetanud grammofoni otse Pille lähedusse väikesele lauakesele, kus nähtub ka mõningaid jõulukinke). Aga nüüd kinnitage ruttu üksteisele külge väikesed tiivad, et te näiksite inglitenena... väikeste jõuluinglitenena, kes on tulnud külastama seda õnnelikku inimest, kel on olnud õnn sündida ühel ajal Jeesuslapsega — maailma lunastajaga, kelle sünnipäeva pühitseb täna kogu inimkond jõulude näoi.

T ü t a r l a p s e d (seavad endile külge kaasavõetud tiivad, kusjuures ei suudeta hoiduda naeruturtsatusist).

P a u l: No küll aga Pille teeb silmad, kui me ta äratame muusika saatel.

I I k o o l i õ d e: Ta kindlasti vist arvab, et viibib taevas või sedasi.

I k o o l i õ d e: Kindlasti! Sest vaadake Leidat, kas pole ta siis ingel — päriselt väike valge ingliske — võta või jäta!

I I I k o o l i õ d e: Aga sa ise? Järsku ärgates ei või kuidagi arvata, et niisugustena võivad vahest ka välja näha sünnilapsele õnne soovima tulnud kooliõed.

R u u d i: Aitab, aitab juba! (On seadnud grammofoni joonde). Kas olete lõpuks ometi valmis?... Viimaks Pille ärkab enne, no vaata siis!... Siis on meie tänane ilus nali mokas.

T ü t a r l a p s e d (on kogunenud Pille ümber): Valmis, valmis!

R u u d i (sosistavalt): Ma panen siis peale jõulunoodi, millele me kõik laulame kaasa (Pa-

neb grammofoni mängima „Püha ööd”, millele kõik laulavad kaasa).

Pille (virgub muusikast ja vaatab segaselt enda ümber, ilma et ta unesegased silmad suudaksid seletada laulvais inglais tuttavaid kooliõdesid. Unesegaselt): **Kus, kus ma olen?...** (Hõõrub käeseljaga une silmist ja nüüd alles tunneb omaenese toa ja ka oma kooliõe Leida lauljate hulgas. Üles karates): **Leida, siinaa! Ja Milvi ja Ruudi!...** (Kuuldub tagasihoitud naeru).

I kooliõde (laulu lõppedes): **Mida sa küll arvasid esimesel hetkel?**

Pille: **Mida muud ma arvasin, et olen taevas kohe, kus laulavad niisugused väikesed valged inglid.**

Paul (esimesena): **Soovin sulle õnne su üheksandal sünnipäeval! (Temale järgnevad Ruudi ja kooliõed).**

Pille: **Te olete tõesti tore da numbriga hakama saanud... Tõesti tore da numbriga...**

Ruudi: **See oli Ilmari idee... Kuigi ta ise puudub tänaselt õhtult, palus ta sulle ilmtingimata anda edasi ta südamlikumad tervitused.**

Pille: **Täna teid, täna kõiki... Olete mulle kõik väga armsad kooliõed, kelle keskel ma meeeldi tahaksin viibida. Kahjuks aga olen ma pidanud nüüd teist nii kaua eemal olema. Ja see on teinud mind kurvaks. Nüüd aga olen ma juba päriselt terve ja pärast kolmekuningapäeva tulen jälle kooli.**

I kooliõde: **Noh, kas oled ka rõõmus selle üle?**

Pille: Olen küll rõõmus... Väga rõõmus. Teieta, siin, nõnda üksinda raisata päevi ilma-aegu — see oli mulle kurb ja igav ühtlasi.

Ruudi (jutu vahele): Koolis, palun, räägime koolijuttu edasi, nüüd aga on meil jõulud ja ka Pille sünnipäev... Kogu maailm on täna täis pühalikku hardust ja suurt, puhast rõõmu, miks ei peaks siis meiegi, lapsed, olema rõõmsad, kui isegi, vaadake, tuled ja kard kuusel säravad naerda. (Grammofon hakkab mängima meile tuttavat „Oh kuusepuu!”, millele kõik laulavad kaasa naeratusega nägudel).

Leeni (on ilmunud uksele, süle täis suuri ja väikesi pakke ja pakikesi. Seisatab ja uudistab väikesi valgeid kunstingleid): To-hoh! Mis lugu siis siin lahti on? Või otse päris-kohe ingleid maja kubinal täis!

Paul ja Pille (ruttavad tädile vastu ja hakkavad vabastama teda pakkide koormast): Tädi... Leeenii!...

Paul: Meie peame siin Pille sünnipäeva... Aga, need! (Ingleile näidates). Need väikesed inglid... Need on Pille kooliõed, kes kallil jõuluõhtul on tulnud talle õnne soovima.

Leeni (üllatunult): Aga mina... ma mõtlesin, et need ongi inglid... Päriselt ehtsad inglikesed kohe — niisugused väikesed ja armsakesed... (On harutanud lahti mingi paki, millest võtab välja väikese kassi, kel on suur roosa lint kaelas. Önnitelles Pillet). Siin, Pilleke, tõin sulle lubatud kiisukese! (Ulatab kassi Pillele, kes selle võtab süle. Kooliõed on kogunenud uudistama Pille kinke. Paulile): Aga, sina, Paul, too õuest sisse ka sportkelk.

Paul ja Ruudi (ruttavad õue, kust peagi tulevad tagasi kelguga. Üldine rõõm ja sagimine).

Isa ja ema (ilmuvad uksele ja jäävad ülalatonult seisma).

Pille: (sööstub neile vastu näitama oma kinke). Vaadake, vaadake!...

E s r i e